

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра історії Східної Європи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
проф. Ю. В. Холін

“ _____ ” _____ 20 _____ р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Сучасна історіографія історії Росії та країн СНД

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність (напря́м) _____

6.020302 історія

факультет _____

історичний

2016/2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету
(інституту, центру)

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Духопельников В. М., к. і. н, професор

Програму схвалено на засіданні кафедри
Історії Східної Європи

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року №__

проф. Духопельников В. М.
В. о. завідувача кафедри _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
історичного

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року №__

доц. Тумаков О. І.
Голова методичної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасна історіографія історії Росії та країн СНД» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавр

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

6.020302 історія
спеціальності (напрямку) _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є дати знання з історіографії історії Росії радянського та пострадянського періодів; визнати особливості розвитку кожного етапу історіографії організації і розвитку самої радянської та пострадянської історичної науки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є висвітлити студентам складний процес становлення і розвитку радянської історичної науки, процес організації і діяльності історичних установ, підготовки кадрів фахівців радянських істориків.

1.3. Кількість кредитів

2 кредити

1.4. Загальна кількість годин

72 години

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-й
Семестр	
8-й	-й

Лекції	
24 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
48 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми, студенти мають досягти таких результатів навчання:

знати: процес становлення і розвитку радянської історичної науки, основні досягнення радянської історіографії із актуальних проблем історії радянської держави, організацію і діяльність науково-дослідницьких історичних установ, процес організації історичної освіти; умови розпаду СРСР та створення незалежних держав, нові цілі та завдання історичної науки.

вміти: застосовувати на практиці (під час проведення навчальних занять, диспутів, дискусій, виступів на конференціях тощо) отримані знання з історіографії радянської та пострадянської держави.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Вступна лекція

Мета і завдання курсу. Джерела дослідження. Характеристика основних джерел. Історіографія проблеми. Етапи розвитку історичної науки в СРСР та сучасної Росії.

ТЕМА 2. Становлення радянської історіографії (1917 – початок 30-х років)

Праці В. І. Леніна про соціалістичну революцію та побудову радянської держави. Теоретично-методологічні основи радянської історичної науки. Проблеми відношення до історичного минулого. Підготовка кадрів фахівців-істориків. Діяльність іспартів. Нова проблематика радянської історичної науки. Публікація джерел з історії економічного розвитку класів і класової боротьби, революційного руху та передовій суспільної думки, зовнішньої політики царизму. Вплив поглядів М. М. Покровського на теоретичні уявлення молодого покоління істориків – марксистів.

Початок розробки істориками-марксистами проблем історії революційного руху в Росії, Жовтневої революції.

Історіографія Жовтневої революції (М. М. Покровський, С. О. Піонтковський. праці з історії громадянської війни (М. М. Тухачевський, О. І. Єгоров, І. І. Мінц, М. Какурін та ін.).

Розробка проблем історії СРСР. Підготовка кадрів фахівців-істориків. Діяльність іспартіїв. Всесоюзна конференція істориків марксистів. Сталінський розгром історичної науки. Розробка проблем історії СРСР.

Дискусії про «Воєнний комунізм». Всесоюзна конференція істориків-марксистів. Розробка проблем історії СРСР.

Тема 3. Радянська історична наука (друга пол. 30-х – початок 50-х рр. ХХ ст.)

Труднощі в розвитку історичної науки в кінці 20-х першої пол.. 30-х років. Зростання протиріччя між попитом вивчення історії та станом її викладання та дослідження.

Постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) «Про викладання громадянської історії в школах СРСР». Підготовка підручників з історії, зауваження А. О. Жданова, С. М. Кірова, та Й. В. Сталіна на конспекти нових підручників з історії. Історія ВКП(б). Короткий курс та його вплив на розвиток історичної науки.

«Історія громадянської війни в СРСР». Праці з історії фабрик та заводів.

Історична наука в роки Великої Вітчизняної війни. Вітчизняна історіографія в другій половині 1940-х – початку 1950-х рр. Труднощі теоретично-методологічного розвитку, обумовлені культом особи Й. В. Сталіна, догматизмом, начотництвом, ілюстративним методом. Постанови ЦК партії та дискусії з питань філософії, політичної економії, мовознавства, та

їх вплив на розвиток історичної науки. Вивчення історії Великої вітчизняної війни. Перший підручник з історії радянського суспільства для ВУЗів. Успіхи археології та етнографії. Публікація історичних джерел. Розвиток джерелознавства та допоміжних історичних дисциплін.

ТЕМА 4. Історична наука в СРСР у другій половині 50-х – середині 70-ті рр. XX ст.

Рішення XX з'їзду КПРС та їх вплив на розвиток науки в СРСР. Подальший розвиток вивчення феодальної та капіталістичної епох в історії Росії. Пожвавлення в вивченні історії радянського суспільства.

Подальша розробка актуальних питань історії СРСР. Діяльність ВНЗ з підготовки фахівців-істориків. Творчі дискусії. Публікація історичних джерел. Розширення проблематики радянської історичної науки. Дослідження історії революції 1917 р. і громадянської війни. Праці з історії мирного будівництва в післявоєнний час. Вивчення історії історичної науки та допоміжних історичних дисциплін. Створення узагальнюючих праць з історії СРСР. Вивчення історії радянської держави за межами СРСР. Загальні підсумки розвитку радянської історіографії історії СРСР.

ТЕМА 5. Історична наука в СРСР у 80-х – початку 90-х рр. XX ст.

Недоліки у розвитку історичної науки. Відрив історії СРСР від світового історичного процесу. Надмірна просторово-часова диференціація та спеціалізація досліджень, фактографічність та ілюстративність, низький рівень теоретико-методологічних узагальнень. Обмеженість джерельної бази досліджень з історії радянського суспільства. Дискусії, «круглі столи» істориків з актуальних проблем історії СРСР. Публікації з історії революції, громадянської війни, непу, Великої Вітчизняної війни та інших проблем історії Радянської держави.

Тема 6. Історіографія історії Росії в умовах незалежної держави (Початок 90-х років XX ст. до сьогодні).

Розпад СРСР, виникнення незалежних держав. Історична наука на зламі. Дискусії про місце та роль історичної науки в нових умовах. Відхід сучасних істориків від марксистсько-ленінської методології. Перегляд історичних праць попередніх істориків. Критика радянської історіографії, відмова від формаційного підходу при вивченні історії Росії, пошуки нових методологічних основ.

Публікація нових джерел, нових підручників для шкіл та ВНЗ.

Перегляд традиційних підходів при вивченні Жовтневої революції, громадянської війни, непу Великої вітчизняної війни (1941 – 1945 Рр), в цілому, всього Радянського періоду.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семін.	лаб.	інд.	СР
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Вступна лекція		4				
Тема 2. Становлення радянської історіографії (1917 – початок 30-х років)		4				
Тема 3. Радянська історична наука (друга пол. 30-х – початок 50-х рр. ХХ ст.)		4				
Тема 4. Історична наука в СРСР у другій половині 50-х – середині 70-ті рр. ХХ ст.		4				
Тема 5. Історична наука в СРСР у 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст.		4				
Тема 6. Історіографія історії Росії в умовах незалежної держави (Початок 90-х років ХХ ст. до сьогодення).		4				
Всього годин	72	24				48

5. Методи навчання

Лекція, застосування інформаційних технологій.

6. Методи контролю

Залік.

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Контрольна робота 1	Підсумковий семестровий контроль (залік)	Сума
20	80	100

8. Шкала оцінювання

Знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

– "відмінно" – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– "задовільно" – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

– "незадовільно" – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
80 – 89	добре	
70 – 79		
60 – 69	задовільно	
50 – 59		
1 – 49	незадовільно	не зараховано

9. Методичне забезпечення

Історична література, карти, слайди, мультимедійне забезпечення.

10. Рекомендована література

Базова

1. Историография истории СССР с древнейших времен до Великой Октябрьской социалистической революции / Под ред. В. Е. Иллерецкого и И. А. Кудрявцева. – М.: Высшая школа, 1971. – 458 с.
2. Историография истории СССР. Эпоха социализма / Под ред. акад. И. И. Минца. – М.: Высшая школа, 1982. – 335 с.
3. Ворожейкин И. Е. Очерк историографии рабочего класса в СССР. – М.: Мысль, 1975, – 288 с.
4. Городецкий Е. Н. Советская историография Великого октября. 1917 – середина 30-х гг: Очерки. – М.: Мысль, 1971. – 366 с.
5. Зак Л. М., Лельчук В. С., Погудин В. И. Строительство социализма в СССР. Историографический очерк. – М.: Мысль, 1971. – 318 с.
6. Очерки истории исторической науки в СССР. – М., 1985. – Т. 5.
7. Санцевич А. Б. Українська радянська історіографія. К., 1984.

Додаткова

1. Алексеева Г. Д. Октябрьская революция и историческая наука в России (1917–19023 гг.). – М., 1968.
2. Иванова Л. В. У истоков советской исторической науки (Подготовка кадров историков-марксистов в 1918–1929 гг.). – М.: Наука, 1968. - 197 с.
3. Изучение истории советского общества. 1980–1984 гг.: Сб. статей. – М.: Наука, 1985. – 205 с.
4. История и историки. Историография истории СССР. Сб. статей. – М., 1968.

5. К изучению истории. Сборник. – М., 1937.
6. Крупницький Є. Українська історична наука під Советами. – Мюнхен, 1957.
7. Оглоблін О. П. Думки про сучасну українську советську історіографію. – Нью-Йорк, 1963.
8. Історична наука і сучасність. (Матеріали «круглого столу») // УІЖ. – 1988. – № 8. – С. 5–93.
9. Историография истории Украинской РСР. – К., 1987.

11. Інформаційні ресурси

Телевізор, DVD-проектор, діапроектор, CD, DVD, кінофільми.

Питання до контрольної роботи та заліку

1. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії Жовтневої революції.
2. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії громадянської війни.)
3. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії політики «воєнного комунізму».
4. Організація і діяльність наукових установ історичного профілю у 20–30-ті рр. ХХ ст.
5. підготовка фахівців-істориків.
6. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії непу.
7. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії індустріалізації.
8. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії колективізації.
9. Стан історичної науки в СРСР у другій половині 30-х – середині 50-х рр. ХХ ст.
10. Підготовка підручників з історії країни.)
11. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії культурної революції)
12. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії зовнішньої політики СРСР 20–30-х рр. ХХ ст.
13. Назвіть і охарактеризуйте основні праці радянських істориків з історії Великої Вітчизняної війни.
14. Закордонна історіографія історії радянської країни 1917–1945 рр.
15. Закордонна історіографія актуальних проблем історії Жовтневої революції, громадянської війни, непу, індустріалізації, колективізації, культурної революції, зовнішньої політики 20–30-х рр. ХХ ст.)
16. Історична наука в СРСР у другій половині 50-х – середині 80-х рр. ХХ ст.
17. Діяльність ВНЗ з підготовки фахівців-істориків.
18. Радянська історіографія внутрішньої політики СРСР другої половини 50-х – середині 80-х рр. ХХ ст.
19. Закордонна історіографія внутрішньої політики СРСР другої половини 50-х – середині 80-х рр. ХХ ст.
20. Радянська історіографія зовнішньої політики СРСР 50-х – середині 80-х рр. ХХ ст.
21. Історична наука у другій половині 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст.
22. Радянська історіографія внутрішньої політики СРСР другої половини 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст.
23. Закордонна історіографія внутрішньої політики СРСР другої половини 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст.
24. Радянська історіографія зовнішньої політики СРСР другої половини 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст.

25. Закордонна історіографія зовнішньої політики СРСР другої половини 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст.
26. Відрив історії радянської держави від світового історичного процесу.
27. «Круглі столи» радянських істориків з проблем історії революції в Росії.
28. «Круглі столи» радянських істориків з проблем історії громадянської війни в Росії.
29. «Круглі столи» радянських істориків з проблем історії непу і історії зовнішньої політики СРСР 1939–1941 рр..
- 30.** «Круглі столи» радянських істориків з проблем історії Великої Вітчизняної війни.
- 31.** Нові напрямки при вивченні історії Росії в сучасній російській історіографії.
- 32.** Дискусії з питань Жовтневої революції, Великої Вітчизняної війни, місця та ролі історії в розвитку країни.